

BIBLIOGRAFIA

BARRAL I ALTET, Xavier: *Catalunya destruïda*. Barcelona: Edicions 62, 2005. 254 p. amb il·lustracions. [Epíleg d'Oriol Bohigas].

Xavier Barral ha escrit aquest llibre que, potser en alguns aspectes, és obert al debat i a la discussió pel fet de considerar la problemàtica que genera la conservació del patrimoni cultural i artístic des de l'antiguitat clàssica fins als nostres dies. Considera que tots els monuments, siguin antics o moderns, són valors culturals. Ha dividit el llibre d'una manera temàtica entorn de la destrucció i perduda d'aquests valors patrimonials sense considerar un ordre de valors històrics.

El primer capítol, "Destruccions pel progrés de l'art. De l'Edat Mitjana al Romanticisme. De la destrucció a la reconstrucció", és potser el més interessant i ben valorat pels nostres socis, els quals consideren que l'home, creador del patrimoni, ha de superar-se en cada moment i trobar noves possibilitats amb sacrifici de la realitat anterior, fins i tot en el món medieval. Els lectors d'aquest llibre trobaran completament lògic que, en els segles xiv i xv, l'aixecament de nous edificis, eclesiàstics o civils, comportés l'enderrocament de les construccions existents, fossin romàniques o preromàniques. Solament la seva revaloració artística i cultural ha portat a buscar, mitjançant treballs arqueològics, les restes d'aquestes edificacions, pel fet de considerar-les el punt inicial de la nostra cultura, concepte que no tenien els nostres avantpassats medievals. Les catedrals gòtiques de Barcelona i Girona van fer oblidar les romàniques.

En aquest primer capítol, hi ha un episodi –el monestir de Santa Maria de Ripoll– que ha generat debat: la seva reconstrucció, no restauració, és un símbol del Romanticisme i de la Renaixença. No negarem que l'obra de l'arquitecte Elies Rogent fou una tasca d'estudi i, a la vegada, una manifestació del pensament sobre la restauració, a Catalunya, durant més d'un segle. Xavier Barral, com molts altres estudiosos, pensa que no s'havia d'edificar la nova església de Santa Maria de Ripoll ("Deixar les ruïnes en estat de ruïna"), sense seguir el concepte que defensava Viollet-le-Duc, en oposició al pensament de John Ruskin de considerar les ruïnes quelcom museogràfic. Aquest darrer criteri no reeixí i els monuments que no foren restaurats amb una finalitat d'ús han quedat abandonats i a la fi han desaparegut.

El tercer capítol, "El foc generador de l'art. De la Desamortització a la Setmana Tràgica i a la Guerra Civil", conté una síntesi dels moments més importants de la destrucció d'obres, tant immobles com mobles, de les èpoques medieval i moderna. Cita com a exemples l'espai del convent de Santa Caterina, convertit en mercat, o el convent dels Trinitaris, solar on es va edificar el barceloní teatre del Liceu. Convertir el terreny ocupat per un convent o una església en un espai públic és una realitat que podem documentar en moltes altres poblacions catalanes a més de Barcelona. Els dos segles compresos en aquest capítol són un dels moments culminants de la destrucció del patrimoni històric i artístic català.

A tall de conclusions, Xavier Barral ha redactat unes pàgines que ha titulat "Conclusió. Assumir els errors". Pensem que és molt discutible utilitzar el concepte *error* en aquest context de defensa del patrimoni. Moltes vegades m'han preguntat com considerava la substitució d'una església romànica, que és un veritable document, per una església barroca, que a la vegada és també un document per a la història catalana. Considerar com i en quin moment hi ha o no *error* en el tractament del patrimoni és quelcom difícil d'explicar i de justificar. El que no podem justificar és destruir per destruir. La destrucció natural o justificada per la història és quelcom que hem d'acceptar com una circumstància històrica.

Joan-F. CABESTANY i FORT